

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Miluše Doškové a soudců JUDr. Vojtěcha Šimíčka, Mgr. Radovana Havelce, JUDr. Zdeňka Kühna a JUDr. Milana Kamlacha v právní věci žalobců: **a) B. B., b) nezl. A. B.**, zastoupen žalobcem a) jako zákonným zástupcem, oba zastoupeni Mgr. Anetou Bendovou, advokátkou se sídlem S. K. Neumanna 725, Hradec Králové, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra,** se sídlem Nad Štolou 3, Praha 7, o kasační stížnosti žalobců proti rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 10. 9. 2009, č. j. 32 Az 30/2008 - 82,

takto:

Rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 10. 9. 2009, č. j. 32 Az 30/2008 - 82,
se ruší a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

Odůvodnění:

I. Předmět řízení

[1] Žalobce a) [dále „stěžovatel a)“] brojí jménem svým a jménem svého nezletilého dítěte [dále „stěžovatel b)“] proti shora označenému rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové,

kterým byla zamítnuta jeho žaloba proti rozhodnutí Ministerstva vnitra ČR (dále „žalovaný“) ze dne 2. 7. 2008, č. j. OAM-414/LE-05-ZA07-2006, o neudělení mezinárodní ochrany podle ustanovení § 12, § 13, § 14, § 14a a § 14b zákona č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o azylu“).

II. Obsah kasační stížnosti

[2] Stěžovatel a) v kasační stížnosti výslovně označuje důvody obsažené v ustanovení § 103 odst. 1 písm. a), b), c) a d) zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále jen „s. ř. s.“). V doplněních kasační stížnosti (ze dne 10. 12. 2009 a 15. 12. 2009) jsou potom blíže konkretizovány důvody vymezené ustanovením § 103 odst. 1 písm. a) a b) s. ř. s.

[3] Z předložených důkazů údajně vyplývá, že v zemi původu stěžovatelů dochází k porušování občanských a náboženských práv. V případě návratu stěžovatele a) do země původu je zřejmé, že bude uvězněn či dlouhodobě pronásledován; obdobně bude postižen i stěžovatel b) jako rodinný příslušník. Pokud jde o stěžovatele b), soud nedostatečně přihlédl k akcesoritě ve vztahu k řízení stěžovatele a). Stěžovateli b) nebude v případě nutnosti v zemi původu poskytnuta odpovídající zdravotní péče a bude pronásledován pro své náboženské vyznání, neboť je vychováván ve víře svého otce a matky.

[4] V rámci soudního řízení předložili stěžovatelé některé aktuální zprávy, které jednoznačně dokumentují situaci náboženské skupiny, k níž stěžovatelé náleží. Soud si měl v rámci skutkových zjištění opatřit překlad těchto zpráv, stěžovatelé k tomu neměli možnosti. Soudem citovaná Zpráva Ministerstva zahraničních věcí USA dokumentuje stav v Kazachstánu v roce 2006, ze stejné doby je i Informace Výboru pro lidská práva HSR OSN a Informace UNHCR. Ze stěžovateli předložených zpráv je přitom zřejmé, že situace se nadále zhoršuje, příslušníci náboženských skupin – ať registrovaní či neregistrovaní – jsou pronásledováni. Aniž by se soud s obsahem těchto zpráv seznámil, bez dalšího je odmítl a neprovedl je jako důkazy s tím, že toliko paušálně odkazují na obdobné osudy jiných osob ze země původu stěžovatelů. Stěžovatelé si tyto důkazy nemohli opatřit dříve, neboť se jedná o důkazy, jež odrážejí aktuální stav v Kazachstánu.

[5] Stěžovatel a) rovněž upozorňuje na skutečnost, že jeho krajanům (muslimští uprchlíci z Kazachstánu), kteří v roce 2005 požádali v České republice o politický azyl, bylo vyhověno. Proto nechápe, proč žalovaný právě jeho žádosti o udělení mezinárodní ochrany (a žádostem členů jeho rodiny) nevyhověl. V současnosti probíhá v Kazachstánu represe vůči všem, kteří nesouhlasí s vládnoucí stranou. Dochází k zatýkání a věznění, přičemž délka pobytu ve vězení se pohybuje od 5 let výše a jako důvody uvěznění bývají uváděny zejména plánování teroristického útoku či prodej narkotik. Stěžovatel má proto za to, že v případě návratu do Kazachstánu by mu hrozilo uvěznění z důvodu křivého obvinění z teroristického útoku.

[6] K argumentaci uvedené v napadeném rozsudku krajského soudu, že jeho výpověď byla nevěrohodná a že v zemi původu nevyčerpal vnitrostátní prostředky ochrany, stěžovatel a) uvádí, že z jednání státních orgánů v zemi původu bylo zřejmé, že by represe vůči němu měla pouze vzestupnou tendenci. O správnosti této domněnky stěžovatele a) ujistil i místní advokát, u něhož byl na poradě.

[7] Stěžovatel b) byl postižen v důsledku nesprávného rozhodnutí krajského soudu, neboť pokud by bylo žalobě jeho otce – stěžovatele a) – vyhověno, pak by zcela jistě v jeho případě byly naplněny důvody pro udělení azylu ve smyslu ve smyslu ustanovení § 13 a doplňkové ochrany ve smyslu ustanovení §14a odst. 1 zákona o azylu. Ze stěžovateli navržených důkazů, které krajský soud neprovedl, jednoznačně vyplývá, že v případě návratu stěžovatelů do země původu jim hrozí nebezpečí vážné újmy podle ustanovení § 14a odst. 2 písm. b) a c) zákona o azylu. V případě stěžovatele b) je naplněn důvod doplňkové ochrany podle ustanovení § 14b zákona o azylu, pokud by i jeho rodičům byla udělena doplňková ochrana podle ustanovení § 14a odst. 1 tohoto zákona.

[8] Z uvedených důvodů stěžovatelé navrhují, aby Nejvyšší správní soud napadený rozsudek krajského soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

III. Vyjádření žalovaného

[9] Žalovaný ve vyjádření uvádí, že kasační stížnost není důvodná, neboť jeho rozhodnutí ve věci mezinárodní ochrany i rozsudek krajského soudu byly vydány v souladu s právními předpisy, a proto ji navrhuje zamítnout.

[10] Žalovaný v plném rozsahu odkazuje na správní spis, zejména na vlastní podání, informace o zemi původu a výpovědi učiněné ve správním řízení. Ke konkrétním námitkám stěžovatelů uvádí, že neshledal existenci žádného z taxativně vymezených důvodů udělení azylu podle § 12 zákona o azylu. V průběhu řízení bylo zjištěno, že stěžovatelům v zemi původu nehrozí pronásledování ve smyslu zákona o azylu a ani jejich obavy nelze označit za odůvodněný strach z pronásledování. U stěžovatelů nebyl shledán ani zvláštního zřetele hodný důvod pro udělení azylu ve smyslu § 14 tohoto zákona.

[11] Žalovaný podložil relevantními informacemi svůj závěr o neudělení doplňkové ochrany, neboť nedošlo k naplnění některého z taxativně vymezených definičních znaků vážné újmy podle § 14a odst. 2 zákona o azylu. V případě stěžovatelů se prý nejedná o pronásledování z náboženských důvodů ve smyslu zákona o azylu. Jedná se o to, že stěžovatel a) a jeho rodina nedodržují platné zákony Kazašské republiky, jež nelze považovat za diskriminační. Pokud budou tyto zákony dodržovat, nemusí mít v tomto směru žádné obavy. Forma výkladu islámu, kterou zastává stěžovatel a jeho rodina, se odlišuje od výkladu islámu hlásaného v oficiálních mešitách, nicméně požadavek státu na registraci náboženských společností představuje nezbytnou podmínku pro zajištění bezpečnosti státu, nikoliv omezení ve vyznávání víry (náboženské svobody). Žalovaný dodává, že někteří imámové jsou pro své zavrženíhodné názory hlásané v mešitách vyhošťováni ze západoevropských zemí do země původu.

[12] Podle žalovaného bylo odmítnutí návrhu na provedení důkazů soudem jednoznačně v souladu se zákonem. S ohledem na jednotlivé rozpory ve výpovědích stěžovatele nepůsobí jeho příběh ani věrohodně. Ke stěžovateli b) žalovaný uvádí, že vzhledem k jeho nízkému věku nelze předpokládat, že by mohl mít v souvislosti s otcovým protiprávním jednáním nějaké potíže ve smyslu zákona o azylu v případě návratu do Kazachstánu. V souvislosti s tímto případem žalovaný rovněž odkazuje na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 5. 12. 2007, č. j. 2 Azs 89/2007 - 46.

IV. Relevantní informace plynoucí ze spisového materiálu

[13] Stěžovatel a) podal dne 17. 5. 2006 žádost o udělení mezinárodní ochrany, v níž uvedl, že je kazašské národnosti, islámského vyznání a není a nikdy nebyl členem žádné politické strany či organizace. Kazachstán opustil z důvodu utlačování pro své náboženské vyznání, neboť nevyznával oficiálně podporované náboženství, ale tzv. čistý islám, přičemž od roku 2005 byl imámem této náboženské skupiny (do této pozice nastoupil po uvěznění předchozího imáma).

[14] V průběhu správního řízení byly s tímto stěžovatelem provedeny celkem 4 pohovory (22. 8. 2006, 7. 9. 2006, 8. 3. 2007 a 20. 4. 2007), v rámci kterých rozvedl svoje důvody opuštění země původu takto: V Kazachstánu měl opakovaně v letech 1999-2006 problémy s příslušníky policie a Výboru pro národní bezpečnost (KNB) kvůli svému náboženskému vyznání (byl několikrát vyslýchán a jeho rodina byla podrobována domovním prohlídkám, které byly vždy zaměřeny na náboženské vyznání stěžovatele a jeho rodiny). V roce 2003 byl usnesením Městského soudu Akhtau uznán vinným ze správního přestupku za porušení zákona o svobodě vyznání a náboženských sdružení, když se vyhýbal registraci náboženského sdružení, a byl mu udělen správní trest v podobě ústního varování. Jeho náboženská skupina nepřikročila k registraci z důvodu malého počtu členů a nemožnosti vyhovění dalším podmínkám stanoveným zákonem.

[15] Před opuštěním země původu byl naposled zadržen v dubnu 2006, příslušníci KNB ho odvezli za město, bylo mu vyhrožováno uvězněním; poté se již domů nevrátil a rozhodl se Kazachstán opustit. Stěžovatel a) se obává podstrčení drog či zbraní ze strany policie, křivého obvinění z teroristického útoku a následného odsouzení k mnohaletému trestu odnětí svobody.

V. Přípustnost kasační stížnosti [§ 102 a násl. s. ř. s.]

[16] Nejvyšší správní soud se nejprve zabýval otázkou přípustnosti kasační stížnosti a v této souvislosti zkoumal, zda je kasační stížnost projednatelná v plném rozsahu. Zde je třeba připomenout, že krajské soudy jsou v řízení o správní žalobě povinny přezkoumat napadené výroky rozhodnutí správního orgánu v mezích žalobních bodů a z těch hledisek, které žalobce v podané žalobě uvede (§ 75 odst. 2 s. ř. s.), tj. platí zde dispoziční zásada a koncentrace řízení.

[17] Pokud proto v nyní projednávané věci sžovatelé namítají, že žalovaný posoudil jejich žádost o mezinárodní ochranu odlišně od obdobných žádostí podaných dalšími členy jejich náboženské komunity, že v případě stěžovatele b) nebylo dostatečně přihlédnuto k akcesoritě ve vztahu k řízení stěžovatele a), a dále že stěžovateli b) nebude po návratu do země původu v případě potřeby poskytnuta odpovídající zdravotní péče a bude pronásledován pro své náboženské vyznání, Nejvyšší správní soud uvádí, že v rozsahu těchto námitek je kasační stížnost v souladu s ustanovením § 104 odst. 4 s. ř. s. nepřípustná a zdejší soud se jimi nebude zabývat, protože se opírají o důvody, které stěžovatelé neuplatnili v řízení před krajským soudem, ač tak s ohledem na jejich povahu a obsah zjevně učinit mohli (již v tomto řízení byli zastoupeni advokátkou).

VI. Přijatelnost kasační stížnosti [§ 104a s. ř. s.]

[18] Po konstatování přípustnosti se Nejvyšší správní soud ve smyslu ustanovení § 104a s. ř. s. zabýval otázkou, zda kasační stížnost svým významem podstatně přesahuje vlastní

zájmy stěžovatele, aby mohla být shledána přijatelnou. O přijatelnou kasační stížnost se podle usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 4. 2006, č. j. 1 Azs 13/2006 - 39, publikovaného pod č. 933/2006 Sb. NSS (dostupné na www.nssoud.cz), jedná v následujících typových případech: 1) kasační stížnost vznáší ne plně prejudikovanou právní otázku, 2) kasační stížnost obsahuje právní otázku, která je dosavadní judikaturou řešena rozdílně, 3) je potřeba učinit judikatorní odklon, 4) v napadeném rozhodnutí krajského soudu bylo shledáno zásadní procesní pochybení, které mohlo mít dopad do hmotně-právního postavení stěžovatele.

[19] Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že kasační stížnost je přijatelná, a to z důvodu, že se krajský soud (a potažmo též žalovaný) při posouzení dané věci dopustili některých zásadních pochybení procesní povahy (viz podrobněji níže), která mohla mít dopad do hmotně-právního postavení stěžovatele (čtvrtý důvod přijatelnosti).

VII. Vlastní argumentace soudu

[20] Nejvyšší správní soud přezkoumal napadený rozsudek krajského soudu v rozsahu vymezeném v § 109 odst. 2 a 3 s. ř. s. a shledal, že kasační stížnost je důvodná.

[21] Nejvyšší správní soud se postupně zabýval jednotlivými námitkami stěžovatelů, které pro přehlednost rozdělil do následujících okruhů:

- posouzení otázky pronásledování stěžovatele a) ve smyslu ustanovení § 12 zákona o azylu pro jeho náboženské přesvědčení (čistý islám) a v tomto ohledu nedostatečně zjištěný skutkový stav;
- posouzení možnosti účinně se domáhat ochrany u policie, jakožto kompetentního orgánu státní moci k zajištění a udržení pořádku a v tomto ohledu nedostatečně zjištěný skutkový stav;
- posouzení rozhodnutí krajského soudu o neprovedení důkazů navržených při jednání ze strany stěžovatele a) a jejich odmítnutí s tím, že paušálně odkazují na obdobné osudy jiných osob země původu stěžovatelů; vztah těchto důkazů k posouzení doplňkové ochrany.

VII. a)

[22] K posouzení prvního okruhu námitek vyšel Nejvyšší správní soud ze své předchozí judikatury, ve které se zabýval legitimitou požadavku na registraci náboženských skupin (konkrétně ve vztahu k postavení vyznavačů tzv. čistého islámu v Kazachstánu), a to z důvodu, že jak žalovaný, tak krajský soud s touto judikaturou ve svých rozhodnutích operovali. Jak se zdejší soud vyjádřil například v rozsudku ze dne 24. 4. 2008, č. j. 7 Azs 12/2008 - 98, či v rozsudku ze dne 5. 12. 2007, č. j. 3 Azs 89/2007 - 68 (in: www.nssoud.cz), zákonný požadavek povinné registrace náboženských skupin v Kazachstánu je zcela legitimní a odůvodněný zájmem na ochraně bezpečnosti osob a nelze jej apriori považovat za výraz porušování lidských práv (náboženské svobody), respektive za pronásledování z náboženských důvodů.

[23] Pokud by tedy námitka stěžovatele směřovala výhradně proti povinnosti registrace stěžovatelovy náboženské skupiny v zemi původu, bylo by možné odkázat bez dalšího na

výše uvedenou judikaturu Nejvyššího správního soudu k této problematice, podle níž není požadavek na registraci náboženských skupin v Kazachstánu do té míry diskriminační, aby ho bylo možno považovat za pronásledování ve smyslu zákona o azylu (jak argumentoval žalovaný). Tak tomu však v daném případě není; ostatně v kasační stížnosti stěžovatel proti samotnému tomuto požadavku nic nenamítá, resp. se k němu nevyjadřuje.

[24] K tomu je třeba zároveň uvést, že v některých případech Nejvyšší správní soud shledal kasační stížnosti podané kazašskými vyznavači čistého islámu důvodnými. Stalo se tak např. v rozsudku ze dne 30. 9. 2008, č. j. 5 Azs 66/2008 - 70 (tamtéž), v němž uvedl, že ze skutečnosti, že „*většině členů azylově relevantní skupiny (v projednávané kauze příznivců tzv. čistého islámu) pronásledování nehrozí*“, nelze automaticky dovozovat, že pronásledování nehrozí „*ani žadateli o mezinárodní ochranu, který v této skupině zastává význačné postavení (v projednávané věci funkci imáma) (...) pokud je žadatel o mezinárodní ochranu „vyčleněn“ (singled-out) z potenciálně azylově relevantní skupiny, tj. zastává v hierarchii této skupiny významné postavení, žalovaný je povinen k této skutečnosti přihlédnout a zaměřit se na to, zda-li u takového žadatele neexistuje zvýšená pravděpodobnost pronásledování (oproti řadovým členům) právě z důvodu jeho „vyčlenění“.*“ Naposled uvedený rozsudek Nejvyššího správního soudu je relevantní rovněž v právě posuzovaném případě, neboť stěžovatel a) zastával (podle svých výpovědí v rámci správního řízení – a žalovaný tuto skutečnost rovněž výslovně ve svém rozhodnutí uvádí) ve své náboženské skupině funkci imáma. Tato skutečnost však v rozhodnutí žalovaného ani krajského soudu nebyla nijak reflektována.

[25] Vedle toho je nutné zdůraznit, že od samotného zákonného požadavku registrace náboženské skupiny a jejího vynucování zákonem dovolenými a zároveň přiměřenými prostředky je třeba zřetelně odlišovat taková případná represivní jednání bezpečnostních složek či jiných kazašských státních orgánů, která zjevně překračují sféru zákonem dovolených opatření a která zároveň mohou buďto samostatně nebo ve vzájemné kumulaci s ostatními opatřeními namířenými vůči konkrétní osobě dosáhnout intenzity pronásledování (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 22. 5. 2009, č. j. 5 Azs 7/2009 - 98, tamtéž).

[26] Nejvyšší správní soud nemá pochyb o tom, že stěžovatel a) v řízení o mezinárodní ochraně unesl břemeno tvrzení (viz např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 27. 3. 2008, č. j. 4 Azs 103/2007 - 63, tamtéž); po celé předcházející řízení totiž zcela konzistentně tvrdil, že se obává pronásledování z náboženských důvodů, tj. pro zastávání čisté formy islámu, a rovněž má obavy z podstrčení drog či zbraní, které v praxi slouží jako záminka uvěznění (tzn. aniž by bylo uvěznění spojováno s náboženskými důvody). Břemeno důkazní potom nesl stěžovatel a) společně s žalovaným, neboť „*žalovaný je povinen zajistit k dané žádosti o mezinárodní ochranu maximální možné množství důkazů, a to jak těch, které vyvracejí tvrzení žadatele, tak těch, co je podporují. V mnoha případech však musí žalovaný rozhodovat za důkazní nouze, tj. tehdy, když není ani žadatel ani žalovaný schopen doložit či vyvrátit určitou skutečnost či tvrzení žádným přesvědčivým důkazem. V takových případech zůstává jediným důkazním prostředkem výpověď žadatele a klíčovým faktorem se stává posouzení celkové věrohodnosti žadatele a posouzení pravděpodobnosti, zda k události opravdu došlo podle výpovědi žadatele*“ (viz rozsudek Nejvyššího právního soudu ze dne 30. 9. 2008, č. j. 5 Azs 66/2008 - 70, srov. rozsudek tohoto soudu ze dne 25. 7. 2005, č. j. 5 Azs 116/2005 - 58, tamtéž).

[27] Z výpovědí stěžovatele a) k tomu vyplývá, že v průběhu let 1999 – 2006 byl vystaven opakovaným výslechům a domovním prohlídkám, bylo mu vyhrožováno uvězněním, byla zabavována (běžně dostupná) náboženská literatura, byl podezříván z terorismu. Přestože z jeho výpovědí nevyplývá, že by vůči jeho osobě bylo použito při jednotlivých „setkáních“ s bezpečnostními složkami výrazně excesivního jednání (např. fyzického násilí), je možné předpokládat, že skutečnosti stěžovatelem uváděné by mohly ve vzájemném souhrnu intenzity pronásledování dosáhnout (viz níže).

[28] Žalovaný nicméně výpovědi stěžovatele neshledal věrohodnými, když na str. 9 a 10 svého rozhodnutí vyjmenovává některé rozpory, které vyplynuly z pohovorů s ním vedených. K problematice věrohodnosti žadatelů o azyl Nejvyšší správní soud odkazuje na svůj rozsudek ze dne 21. 12. 2005, č. j. 6 Azs 235/2004 - 57 (tamtéž), ve kterém uvádí, že *„není povinností žadatele o azyl, aby pronásledování své osoby prokazoval jinými důkazními prostředky než vlastní věrohodnou výpovědí. Je naopak povinností správního orgánu, aby v pochybnostech shromáždil všechny dostupné důkazy, které věrohodnost výpovědí žadatele o azyl vyvracejí či zpochybňují*“. Pokud se tedy žadatel o mezinárodní ochranu po celou dobu řízení ve věci mezinárodní ochrany drží jedné dějové linie, jeho výpovědi lze označit za konzistentní a za souladné s dostupnými informacemi o zemi původu, pak je třeba z takové výpovědi vycházet (viz rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 7. 2008, č. j. 2 Azs 49/2008 - 83, ze dne 26. 2. 2008, č. j. 2 Azs 100/2007 - 64, či ze dne 30. 9. 2008, č. j. 5 Azs 66/2008 - 70, publ. pod č. 1749/2009 Sb. NSS, vše dostupné na www.nssoud.cz).

[29] Žalovaný tedy věrohodnost stěžovatele a) zpochybnil a krajský soud s odkazem na výčet rozporů v rozhodnutí žalovaného těmto pochybnostem přisvědčil. Nejvyšší správní soud se proto věrohodností stěžovatele a) k jeho námitce rovněž zabýval, přičemž po prostudování jednotlivých protokolů z pohovorů a jejich posouzení ve vzájemné souvislosti dospěl k tomu, že závěr o nevěrohodnosti stěžovatele s obsahem těchto protokolů nekoresponduje. Přestože totiž není sporu o tom, že se stěžovatel dopustil některých nepřesností, zdejší soud je (na rozdíl od žalovaného) považuje za nesrovnalosti takového charakteru, které na celkovou věrohodnost azylového příběhu stěžovatele, tj. na jeho celkové vyznění a na prezentaci rozhodných skutečností, nemohly mít vliv.

[30] Nejvyšší správní soud po posouzení celkového „obrazu“ složeného z jednotlivých částí stěžovatelových výpovědí nabyl přesvědčení, že žalovaný jednotlivé dílčí nesrovnalosti ve stěžovatelových tvrzeních zcela zbytečně přecenil; tvrzené skutečnosti azylového příběhu stěžovatele totiž do sebe (z pohledu časového i skutkového) podle Nejvyššího správního soudu zapadají. Vzhledem ke značnému množství kontrol, výslechů a zadržení, v rámci nichž projevovali příslušníci kazašských státních orgánů vždy primárně zájem o náboženství vyznávané stěžovatelem (jakým způsobem je vykonáváno, proč nenavštěvuje mešitu a modlí se doma, dotazy na souvěrce, zabavování náboženské literatury apod.), se jako málo podstatný detail jeví být např. skutečnost, zda k jednomu ze zadržení došlo v 8.00 nebo v 10.00 hod či na jakém místě stála při domovní prohlídce stěžovatelova hystericky křičící tchyně.

[31] Některé nesrovnalosti (např. kdy měl stěžovatel začít pracovat na trhu či průběh soudního jednání) navíc podle Nejvyššího správního soudu vznikly jednostranným pochopením stěžovatelových odpovědí na otázky kladené stěžovatelem, a některé uváděné nesrovnalosti (např. zda příslušníci bezpečnostních složek „tloukli na vrata“ nebo “zaklepali na dveře“) vlastně ani za nesrovnalosti nutně považovat nelze. K tomu je nutno ještě poukázat na časové odstupy, ve kterých byly pohovory se stěžovatelem vedeny (22. 8.

2006, 7. 9. 2006, 8. 3. 2007 a 20. 4. 2007), přičemž není reálné po stěžovateli požadovat, aby si z každého (jistě stresujícího) „setkání“ s bezpečnostními složkami pamatoval každý detail. Stěžovatel rovněž osvědčil dostačující znalosti islámské věrouky, není tedy důvod pochybovat o tom, že patří mezi vyznavače tzv. čistého islámu ve své zemi. Se závěrem o apriorní nevěrohodnosti stěžovatelových výpovědí se tedy Nejvyšší správní soud neztotožňuje a má za to, že je nutné z těchto výpovědí vycházet.

[32] Stěžovatelem a) uváděné skutečnosti zároveň korespondují s informacemi o zemi jeho původu, které shromáždil žalovaný, a z nichž vyplývá, že členové nezaregistrované náboženské komunity jsou podrobováni stálým kontrolám (Informace UNHCR ze dne 18. 5. 2006, č. j. OAM-569/2006, o situaci v Kazachstánu), kázání muslimských imámů je sledováno (Výroční zpráva Ministerstva zahraničí Spojených států o svobodě vyznání v Kazachstánu za rok 2006, ze dne 15. 9. 2006, Zpráva Ministerstva zahraničních věcí Spojených států o dodržování lidských práv v Kazachstánu za rok 2006, ze dne 6. 3. 2007).

[33] Pokud z výpovědi stěžovatele (v postavení imáma) vyplývá, že problémy s policií (domovní prohlídky, výslechy, vyhrožování vězením, hrozba podstrčení drog apod.) byly sice následkem nedodržování kazašského zákona o povinné registraci náboženských organizací, nicméně je možné identifikovat úzkou souvislost konání uvedených postupů policie a bezpečnostních složek s náboženskou orientací stěžovatele (při výsleších byl obviňován z náboženského extremismu, wahhábismu), je nutné odmítnout značně zjednodušující závěr, že náboženské přesvědčení jakožto důvod pronásledování stěžovatele zde nehrálo roli. „*Pro naplnění podmínky souvislosti pronásledování s důvody pronásledování není třeba, aby rasa, pohlaví, náboženství, národnost, příslušnost k určité sociální skupině, politické názory či pohlaví stěžovatele byly výlučnou příčinou pronásledování; postačí, pokud jde o příčinu rozhodující pro způsobení vážné újmy či odmítnutí poskytnout ochranu*“ (rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne ze dne 30. 9. 2008, č. j. 5 Azs 66/2008 - 70).

[34] Je třeba rovněž zmínit, že stěžovatel a) žalovanému předkládal množství informací (překlady novinových článků, povětšinou stažených z internetových stránek), kterými se snažil prokázat důvodnost své žádosti. Tyto materiály (informující o osobách obviněných z teroristických akcí či podezřelých z podílnictví na těchto akcích) však byly žalovaným označeny jako neobjektivní a netýkající se osoby žadatele. Přestože „*z ničeho podobného nebyl žadatel obviněn*“, tvrzení žalovaného, že stěžovatel „*byl pouze varován, aby se dále nepodílel na činnosti nezaregistrované náboženské organizace*“, spatřuje Nejvyšší správní soud jako účelové a neodrážející skutečnosti předestřené stěžovatelem v jeho výpovědích (jež byly shledány věrohodnými).

[35] Pokud jde o nakládání s informacemi o zemi původu, Nejvyšší správní soud se k této otázce vyjádřil mj. v rozsudku ze dne 4. 2. 2009, č. j. 1 Azs 105/2008 - 81 (bod 16, www.nssoud.cz): „*Při používání informací o zemích původu je nutné dodržovat následující pravidla. Informace o zemi původu musí být v maximální možné míře (1) relevantní, (2) důvěryhodné a vyvážené, (3) aktuální a ověřené z různých zdrojů, a (4) transparentní a dohledatelné.*“ Nejvyšší správní soud sice v obecné rovině souhlasí s názorem krajského soudu (i žalovaného), že každý případ musí být posuzován individuálně a že skutečnost, že některé informace o zemi původu žalovaný použije v jedné věci, neznamená, že musí být nutně prospěšné i pro objasnění skutkového stavu ve věci jiné, z hlediska nakládání s informacemi o zemi původu ovšem v předmětné věci žalovaný ani krajský soud dostatečně nepřihlédli ke specifickým skutkovým okolnostem (viz rozsudek ze dne 22. 5. 2009, č. j. 5 Azs 7/2009-98).

[36] Touto specifickou skutkovou okolností je v posuzovaném případě především skutečnost, že stěžovatel zastával v rámci své náboženské skupiny funkci imáma poté, co byli předchozí imámové (ty ve svých výpovědích jmenuje) uvězněni. Jak již Nejvyšší správní soud konstatoval výše, požadavek povinné registrace náboženských sdružení ani domovní prohlídky spojené s kontrolou dodržování této povinnosti samy o sobě nedosahují intenzity pronásledování. Pokud je ale stěžovatel osobou s významným postavením v rámci své náboženské skupiny a vedle kontrol a domovních prohlídek byl rovněž často zadržován, vyslýchán a opakovaně (byť toliko ústně) obviňován z terorismu, měl se žalovaný soustředit na ověření těchto tvrzených hrozeb.

[37] V souladu s čl. 4 odst. 3 písm. c) směrnice Rady 2004/83/ES, o minimálních normách, které musí splňovat státní příslušníci třetích zemí nebo osoby bez státní příslušnosti, aby mohli žádat o postavení uprchlíka nebo osoby, která z jiných důvodů potřebuje mezinárodní ochranu, a o obsahu poskytované ochrany (tzv. kvalifikační směrnice), musí být při posouzení žádosti o mezinárodní ochranu zohledněno „*konkrétní postavení a osobní situace žadatele, včetně takových faktorů, jako jsou původ, pohlaví a věk, aby na základě osobní situace žadatele bylo možno posoudit, zda by jednání, kterým žadatel byl nebo mohl být vystaven, mohla být považována za pronásledování nebo vážnou újmu*“. Nejvyšší správní soud proto musí přisvědčit stěžovateli v tom ohledu, že informace, které žalovaný shromáždil k výše uvedeným okolnostem, jež by mohly zakládat odůvodněný strach z pronásledování z důvodu náboženství ve smyslu § 12 písm. b) zákona o azylu, nelze hodnotit jako dostatečné a skutkové i právní závěry, k nimž žalovaný po vyhodnocení těchto podkladů dospěl, je proto třeba považovat za předčasné.

[38] Po shromáždění dostatečných podkladů, které budou zohledňovat výše uvedené skutkové okolnosti azylového příběhu stěžovatele, bude muset být zkoumáno, zda je naplněna definice pronásledování, jak je uvedena v čl. 9 kvalifikační směrnice (podrobněji k příkazu eurokonformního výkladu zákona o azylu viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 13. 8. 2008, č. j. 2 Azs 45/2008 - 67):

„*1. Za pronásledování ve smyslu čl. 1 odst. A Ženevské úmluvy je považováno jednání, které je*

a) svou povahou nebo opakováním dostatečně závažné, aby představovalo vážné porušení základních lidských práv, zejména práv, od nichž se podle čl. 15 odst. 2 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod nelze odchýlit nebo

b) souběhem různých opatření, včetně porušování lidských práv, který je dostatečně závažný k tomu, aby postihl jednotlivce způsobem podobným uvedenému v písmenu a).

2. Za pronásledování ve smyslu odstavce 1 mohou být mimo jiné považována tato jednání:

a) použití fyzického nebo psychického násilí, včetně sexuálního násilí;

b) právní, správní, policejní nebo soudní opatření, která jsou sama o sobě diskriminační nebo jsou prováděna diskriminačním způsobem;

c) nepřiměřené nebo diskriminační trestní stíhání nebo trestání;

d) odepření soudní ochrany, které vede k nepřiměřenému nebo diskriminačnímu trestu;(...)“

[39] Pokud by tedy žalovaný opětovně neshledal, že by některá ze zjištěných skutečností sama o sobě dosahovala intenzity pronásledování ve smyslu čl. 9 odst. 1 písm. a) kvalifikační směrnice, bude třeba posoudit žádost stěžovatele rovněž z hlediska čl. 9 odst. 1 písm. b) kvalifikační směrnice, tj. odpovědět na otázku, zda souběh různých aspektů (domovní prohlídky, opakované kontroly, zadržení a výslechy, výhružky uvězněním a hrozba podstrčení narkotik či zbraní), je v souhrnu dostatečně závažný k tomu, aby postihl jednotlivce způsobem podobným tomu, který je uveden v čl. 9 odst. 1 písm. a) kvalifikační směrnice (viz rozsudek Nejvyššího právního soudu ze dne 22. 5. 2009, č. j. 5 Azs 7/2009 - 98, tamtéž). Souběh různých opatření, která sama o sobě nestačí k naplnění definice pronásledování, nicméně ve svém součtu dosahují intenzity pronásledování, se označují jako „pronásledování na kumulativním základě“ (k tomu srov. též rozsudek ze dne 19. 9. 2007, č. j. 1 Azs 40/2007 - 129, či rozsudek ze dne 30. 9. 2008, č. j. 5 Azs 66/2008 - 70, publ. pod č. 1749/2009 Sb. NSS

[40] Nutno uvést, že v projednávané věci se žalovaný ani krajský soud otázkou intenzity kumulativního působení jednotlivých represivních opatření a hrozeb namířených proti stěžovateli dosud nezabývali. Teprve po doplnění dokazování proto bude možné učinit definitivní závěr o tom, zda zjištěné skutkové okolnosti, ať již jednotlivě, nebo na kumulativním základě, mohou zakládat odůvodněný strach z pronásledování z důvodu náboženství ve smyslu ustanovení § 12 písm. b) zákona o azylu.

[41] Nejvyšší správní soud rovněž připomíná, že v azylových věcech je třeba v případě zkoumání odůvodněnosti strachu z pronásledování ve smyslu § 12 písm. b) zákona o azylu aplikovat test „přiměřené pravděpodobnosti“: „*Přiměřená pravděpodobnost nežádoucího důsledku návratu do země původu (...) je dána tehdy, bývá-li tento důsledek v případech obdobných případu žadatele nikoli ojedinělý. Neznamená to, že pravděpodobnost, že nežádoucí důsledek nastane, musí být nutně vyšší než pravděpodobnost, že nenastane (tzn. že test „přiměřené pravděpodobnosti“ představuje nižší důkazní standard než v civilních věcech) [tím méně to znamená, že v případě návratu do země původu musí být nastání nežádoucího důsledku prakticky jisté (tzn. že test „přiměřené pravděpodobnosti“ představuje a fortiori i nižší důkazní standard než standard „nade vší pochybnost“ v trestních věcech)], nýbrž to, že k nežádoucímu důsledku v případech obdobných případu žadatele dochází natolik často, že s ním ten, komu takový následek hrozí, musí počítat jako se vcelku běžným jevem, a nikoli jako s jevem toliko výjimečným.*“ (rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 3. 2008, č. j. 2 Azs 71/2006 - 82).

[42] Ve vztahu k tvrzení stěžovatele a), že mu hrozí vykonstruované trestní stíhání za držení narkotik, případně zbraní, je proto třeba posoudit, zda vzhledem k jeho postavení, předchozím potížím s bezpečnostními orgány a na základě informací o zemi původu je přiměřeně pravděpodobné či přinejmenším možné, že mu budou tyto předměty za účelem trestního postihu podstrčeny. Tuto tvrzenou nezákonnou praxi u kazašských státních orgánů však žalovaný vůbec nezkoumal.

[43] Z výše uvedených důvodů a v uvedeném rozsahu shledal Nejvyšší správní soud první kasační námitku stěžovatele a) důvodnou.

VII. b)

[44] Ze stěžovatelových tvrzení vyplývá, že se v Kazachstánu vzhledem ke svému postavení nemohl účinně domáhat ochrany u policie, jakožto kompetentního orgánu státní moci k zajištění a udržení pořádku (neboť právě státní orgány jej pronásledovaly). Jak zdůraznil Nejvyšší správní soud již v rozsudku ze dne 30. 9. 2008, č. j. 5 Azs 66/2008–70, zastávání funkce imáma má dopad i na dostupnost účinné ochrany v zemi původu. Nelze zde tedy bez dalšího odkázat na předchozí judikaturu Nejvyššího správního soudu, podle níž v případě nečinnosti stěžovatele ve smyslu využití dostupných ochranných prostředků nelze ani predikovat, že by mu případná pomoc byla odepřena (viz rozsudek ze dne 25. 8. 2006, č. j. 8 Azs 170/2005 - 90, nebo rozsudek ze dne 10. 6. 2008, č. j. 8 Azs 23/2008 - 75, tamtéž).

[45] Za účelem zjištění dostupnosti účinné ochrany v zemi původu měl být totiž předmětem přezkumné činnosti krajského soudu prvek „selhání vnitrostátní ochrany“, vymezený v ustanovení § 2 odst. 8 zákona o azylu, podle něhož se pronásledováním mj. rozumí *„závažné porušení lidských práv, jakož i opatření působící psychický nátlak nebo jiná obdobná jednání, pokud jsou prováděna, podporována nebo trpěna státními orgány, stranami nebo organizacemi ovládajícími stát nebo podstatnou část jeho území ve státě, jehož je cizinec státním občanem, nebo státu posledního trvalého bydliště v případě osoby bez státního občanství. (...) Za pronásledování se nepovažuje, může-li cizinec s přihlédnutím k osobní situaci nalézt účinnou ochranu v jiné části státu, jehož státní občanství má, nebo je-li osobou bez státního občanství, v jiné části státu svého posledního trvalého bydliště, pokud se obava z pronásledování nebo hrozba vážné újmy zřejmě vztahuje pouze na část státu.“*

[46] Naposled uvedené ustanovení zákona o azylu je třeba vykládat eurokonformně, tzn. v souladu s příslušnými ustanoveními kvalifikační směrnice, a to obzvláště vzhledem k „minimalistickému“ způsobu její transpozice do zákona o azylu českým zákonodárcem (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 13. 8. 2008, č. j. 2 Azs 45/2008 - 67). Je tedy třeba přihlédnout také k čl. 6 uvedené směrnice, který stanoví, že *„mezi původce pronásledování nebo vážné újmy patří a) stát; b) strany nebo organizace ovládající stát nebo podstatnou část území státu; c) nestátní původci, lze-li prokázat, že původci uvedení v písmenech a) a b), včetně mezinárodních organizací, nejsou schopni nebo ochotni poskytnout ochranu před pronásledováním nebo vážnou újmou, které jsou uvedeny v článku 7.“* A dále k čl. 7 odst. 2 citované směrnice, podle nějž se má *„zpravidla za to, že ochrana je poskytována, jestliže subjekty uvedené v odstavci 1 učiní přiměřené kroky k zabránění pronásledování nebo způsobení vážné újmy, mimo jiné zavedením účinného právního systému pro odhalování, stíhání a trestání jednání představujících pronásledování nebo způsobení vážné újmy, a žadatel má k této ochraně přístup.“*

[47] Z výše uvedeného ustanovení čl. 7 odst. 2 kvalifikační směrnice lze tedy dovodit, že v případě nesplnění daných podmínek (kumulativně), tj. že 1) poskytovatelé ochrany uvedení v čl. 7 odst. 1 činí přiměřené kroky k zabránění pronásledování nebo způsobení vážné újmy, mimo jiné zavedením účinného právního systému pro odhalování, stíhání a trestání jednání představujících pronásledování nebo způsobení vážné újmy, a 2) stěžovatel má k této ochraně přístup; není účinná ochrana dostupná.

[48] Jak k tomu uvedl Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 30. 9. 2008, č. j. 5 Azs 66/2008 - 70, *„(p)okud lze z dostupných informací o zemi původu dovodit, že v obecné rovině funkční systém právní ochrany není v praxi s to pro určitou specifickou skupinu (či jednotlivce) účinnou ochranu zajistit, nelze takový právní systém považovat za dostatečný, i kdyby pro většinu populace jinak dostatečný byl. (...) pokud je žadatel o mezinárodní ochranu*

„vyčleněn“ (tj. zastává v hierarchii azylově relevantní skupiny významné postavení; viz výše), nelze vždy zavedení obecně účinného právního systému pro odhalování, stíhání a trestání jednání představujících pronásledování nebo způsobení vážné újmy považovat za „přiměřený krok“ k zabránění pronásledování nebo působení vážné újmy ve smyslu čl. 7 odst. 2 kvalifikační směrnice; poskytovatelé ochrany uvedení v čl. 7 odst. 1 téže směrnice musí v odůvodněných případech poskytnout ochranu zaměřenou specificky na danou skupinu či jednotlivce, tj. podniknout dodatečné specificky zaměřené či ve výjimečných případech i individuální kroky nad rámec zavedení obecně účinného právního systému“. Pokud tedy bude z informací o zemi původu prokázáno, že se skutečně vyskytují nikoliv ojedinělé případy vykonstruovaných trestních obvinění vyznavačů tzv. čistého islámu, bylo by k zajištění účinného systému ochrany třeba speciálních kontrolních a jiných opatření uvnitř policie, které by směřovaly k tomu, aby takové nezákonné praktiky policie přestaly.

[49] Pokud jde o druhou podmínku stanovenou čl. 7 odst. 2 kvalifikační směrnice, žalovaný (ani krajský soud) dostatečně nezkoumal, zda-li měl stěžovatel k vnitrostátní ochraně vzhledem ke specifickým okolnostem jeho případu skutečně přístup. Krajský soud toliko s odkazem na ustálenou judikaturu uvedl, že *„pro poskytnutí mezinárodní ochrany formou azylu je nezbytné vyčerpání vnitrostátních prostředků ochrany. (...) mezinárodní ochrana může být žadateli o udělení azylu poskytnuta teprve tehdy, jestliže mu byla odepřena ochrana země jeho státní příslušnosti, případně je-li tato ochrana neúčinná. (...) je ovšem nutné, aby žadatel o azyl využil všech prostředků, které právní řád jeho vlasti k ochraně práv a svobod poskytuje, což v daném případě žalobce neučinil, a proto nelze dospět k závěru, že by státní orgány chování příslušníků policie schvalovaly či podporovaly, či že by mu byla pomoc v zemi původu odepřena“*.

[50] Žalovaný ani krajský soud – byť postavení stěžovatele jakožto imána tzv. čistého islámu nebylo rozporováno - se vůbec nezabývali specifickým postavením stěžovatele z hlediska standardu vnitrostátní ochrany. Je tedy třeba na základě dostupných informací o zemi původu posoudit, zda stěžovatel a) jakožto imám není vystaven větší pravděpodobnosti špatného zacházení ze strany bezpečnostních složek, a tudíž se jedná o odůvodněný případ, kdy musí být ze strany státu učiněny další dodatečné kroky na jeho ochranu nad obecný standard stanovený čl. 7 odst. 2 kvalifikační směrnice. Pokud stěžovatel a) tvrdí, že byl pronásledován ze strany státních orgánů, konkrétně policie a bezpečnostních složek, a že mu od těchto orgánů hrozí pronásledování i v budoucnu, je třeba k této skutečnosti přihlédnout. S odkazem na již několikrát citovaný rozsudek ze dne ze dne 30. 9. 2008, č. j. 5 Azs 66/2008–70, *„povinnost pokusit se vyhledat ochranu před pronásledováním či vážnou újmou (resp. vyčerpat dostupné prostředky ochrany) nejprve v zemi původu je nutné v případě pronásledování ze strany státu (resp. osob státem podporovaných) posuzovat odlišně od případů pronásledování nebo vážné újmy způsobených nestátními subjekty. V prvém případě je totiž nutné obzvláště obezřetně zvažovat, zda-li výše instančně postavené orgány či jiní poskytovatelé ochrany jsou schopny a ochotny poskytnout účinnou ochranu ve smyslu čl. 7 odst. 2 kvalifikační směrnice. Pokud tomu tak není, tak nelze po stěžovateli požadovat, aby se na tyto orgány obracel“*.

[51] Z výše uvedených důvodů a v uvedeném rozsahu shledal Nejvyšší správní soud důvodnou i druhou kasační námitku stěžovatele a).

VII. c)

[52] K námitce neprovedení důkazů navržených stěžovatelem a) při jednání před krajským soudem Nejvyšší správní soud nejprve v obecné rovině uvádí, že soudu náleží právo posoudit a rozhodnout, které z navržených důkazů provede a které nikoli (§ 52 odst. 1 s. ř. s.). Důvodem neakceptování návrhu na provedení důkazu však může být toliko jeho irelevantnost ve vztahu k předmětu řízení, jeho nedostatečná vypovídací hodnota či jeho nadbytečnost. Pokud takto soud nepostupuje, zatíží své rozhodnutí nejen vadami spočívajícími v porušení obecných procesních předpisů, ale současně postupuje v rozporu se zásadami vyjádřenými v hlavě páté (především čl. 36 odst. 1, čl. 38 odst. 2) Listiny základních práv a svobod (viz nález Ústavního soudu ze dne 8. 12. 2009, sp. zn. I. ÚS 118/09, srov. rovněž rozsudek Nejvyššího právního soudu ze dne 2. 4. 2009, č. j. 7 Azs 25/2009 - 131). Jde o protiústavní situaci, označovanou v odborné literatuře a judikatuře jako tzv. opomenutý důkaz.

[53] V posuzovaném případě odmítl krajský soud provést navržené důkazy z důvodu jejich irelevantnosti a nadbytečnosti s tím, že je při svém rozhodování vázán ustanovením § 75 odst. 1 s. ř. s. Toto rozhodnutí odůvodnil tak, že stěžovatelem a) navržené důkazy (novinové články v ruském jazyce, z nichž vyplývá pronásledování náboženské skupiny, jejímž členem byl i žalobce, dopis v ruském jazyce adresovaný viceprezidentovi Evropské komise pro otázky soudnictví, svobody a bezpečnosti, a článek týkající se voleb v Kazachstánu v roce 2007, které dle tohoto článku neodpovídaly mezinárodnímu standardu), nebudou provedeny, neboť *„každý azylový příběh je třeba posuzovat individuálně vzhledem ke konkrétním okolnostem toho kterého případu“*. K tomu uvedl, že *„mezinárodní ochrany se pak nelze dovolávat paušálním odkazem na jiné anonymní osoby v zemi původu, které byly uvězněny, když není zcela zřejmá souvislost jejich případu s případem žalobce“*. Přitom krajský soud poukázal na účelovost stěžovatelova jednání, když si tyto důkazy opatřil z internetu v den, kdy se konalo projednání jeho žaloby, ačkoliv měl dostatek času je předložit kdykoliv v průběhu řízení před soudem.

[54] Ve vztahu k důkazům, z nichž vyplývá pronásledování náboženské skupiny, jejímž členem byl i stěžovatel, nepovažuje Nejvyšší správní soud postup krajského soudu za správný. Přestože soud není povinen provést důkazy navržené stěžovatelem (§ 52 odst. 1 s. ř. s.), jeho závěry musí odpovídat principu plné jurisdikce (viz § 77 odst. 2 věta první s. ř. s.), jímž je řízení před správními soudy ovládáno. *„Soud při svém rozhodování nesmí být omezen ve skutkových otázkách jen tím, co zde nalezl správní orgán, a to ani co do rozsahu provedených důkazů, ani jejich obsahu a hodnocení ze známých hledisek závažnosti, zákonnosti a pravdivosti. Soud tedy zcela samostatně a nezávisle hodnotí správnost a úplnost skutkových zjištění učiněných správním orgánem a zjistí-li přitom skutkové či (procesně) právní deficity, může reagovat jednak tím, že uloží správnímu orgánu jejich odstranění, nahrazení či doplnění, nebo tak učiní sám“* (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 28. 3. 2007, č. j. 1 As 32/2006 – 99, publ. pod č. 1275/2007 Sb. NSS). Zde je vhodné rovněž připomenout, že podle ustálené judikatury Ústavního soudu v řízení nesmí být žádný z navržených důkazů opomenut: to znamená, že jej sice soud není povinen vždy provést, nicméně pokud tak neučiní, musí přesvědčivým způsobem vyloučit, proč to nebylo v konkrétním případě nutné (např. se jedná o důkaz z hlediska projednávané věci zcela irelevantní, získaný protizákonně, prokazující skutečnosti mezi účastníky řízení nesporné apod.).

[55] Stěžovatel a) měl v úmyslu navrženými důkazy prokázat, že v případě návratu stěžovatelů do země původu jim hrozí nebezpečí vážné újmy podle ustanovení § 14a odst. 2

písm. b) a c) zákona o azylu. Krajský soud při přezkoumání závěru žalovaného o neudělení doplňkové ochrany přisvědčil tomu, že v řízení nebylo prokázáno, že by stěžovatelům v případě návratu hrozilo skutečné nebezpečí vážné újmy podle § 14a odst. 2 zákona o azylu. Vzhledem k tomu, že stěžovatelé opustili zemi původu v roce 2006, informace použité žalovaným ve správním řízení byly aktuální v uvedeném roce. Stejné informace pak žalovaný použil i při rozhodování o doplňkové ochraně. Krajský soud ale pohříchu nepřihlédl k námitce o neaktuálnosti použitých informací toliko s tím, že nejsou známy žádné natolik závažné skutečnosti (mezinárodní nebo vnitřní ozbrojený konflikt, státní převrat, přírodní či jiná katastrofa), ke kterým by v Kazachstánu došlo v mezidobí od roku 2006 do roku 2008.

[56] Aniž by se proto krajský soud zabýval důkazy, jimiž chtěl stěžovatel podpořit své obavy z vážné újmy ve smyslu § 14a odst. 2 písm. b) zákona o azylu (mučení nebo nelidské či ponižující zacházení nebo trestání žadatele o mezinárodní ochranu), bez dalšího odůvodnění přitakal závěrům, ke kterým dospěl žalovaný.

[57] Uvádí-li navíc krajský soud, že články z internetu vytiskl stěžovatel až v den jednání před krajským soudem a pokud stěžovatel tvrdí, že se jedná o aktuální zprávy z Kazachstánu, je třeba konstatovat, že soud např. vůbec nezjišťoval, ve který den tyto články skutečně vyšly, tj. zda bylo možné je předložit dříve (to z odůvodnění napadeného rozsudku krajského soudu rovněž nevyplývá a předmětné texty nejsou ani součástí soudního spisu). Zde je vhodné připomenout, že v řízení o mezinárodní ochraně je nutno pečlivě se zabývat nejen situací a okolnostmi v zemi původu v okamžiku vycestování z ní, nýbrž je nezbytné zohlednit i situaci aktuální, a to přinejmenším z důvodu vůdčího principu non refoulement. V opačném případě by totiž nebyl respektován smysl mezinárodní ochrany.

[58] Nejvyšší správní soud nikterak nezpochybňuje obecnou tezi, že každý z účastníků řízení musí mít zájem na maximálně účinné ochraně svých práv a že by tak měl činit řádně a včas. Skutečnost, že stěžovatel a) předmětné texty vytiskl až v den jednání před soudem a neseznámil s nimi ani svoji zástupkyni proto pravděpodobně určité znaky účelovosti vykazuje. I v tomto případě se však měl krajský soud s těmito důkazy vypořádat daleko přesvědčivějším způsobem, než učinil. Především, za situace, kdy tyto důkazy soud přesně nepopsal, neprovedl je a ani nevyložil, proč tak neučinil a nejsou ani součástí spisu, jeví se jako zcela nepřezkoumatelný závěr soudu o jejich jasné účelovosti. Toto tvrzení by mohlo mít relevanci např. tehdy, když by soud uvedl, že předložené důkazy byly dostupné již delší dobu a stěžovatel je skutečně mohl reálně uplatnit již podstatně dříve, případně že se situace stěžovatele vůbec netýkají. Nic takového však krajský soud neučinil a v tomto směru zůstávají jeho závěry nepřezkoumatelné.

[59] V projednávaném případu nelze odhlédnout ani od toho, že stěžovatel byl přítomen jednání, takže bylo možno operativně vyjasnit, k čemu se vlastně předložené důkazy vztahují, co jimi hodlá prokazovat a proč je předložil až při jednání. Tohoto jednání se ostatně účastnila i tlumočnice, takže bylo možno se s obsahem předmětných textů seznámit. Vytkl-li krajský soud stěžovateli, že s důkazy neseznámil ani svoji zástupkyni, nic nebránilo krátce přerušit jednání za účelem umožnění porady stěžovatele s jeho zástupkyní a následně bylo možno požadovat bližší specifikaci, k čemu mají důkazy směřovat. Protože nic takového krajský soud neučinil, má zdejší soud za to, že se dopustil pochybení ve smyslu výše zmíněného opomenutí předložených důkazů (viz bod 54).

[60] Nejvyšší správní soud rovněž připomíná, že doplňková mezinárodní ochrana je ochranou subsidiární, jež má být poskytnuta osobám, kterým hrozí vážná újma ve smyslu čl. 15 kvalifikační směrnice, resp. ve smyslu § 14a odst. 2 zákona o azylu. Doplňkovou ochranu je tedy možné zvažovat teprve po zjištění, že stěžovatel není uprchlíkem (a nemá mu být udělen azyl ve smyslu § 12 zákona o azylu). Pokud k tomuto závěru (po doplnění dokazování) dojde i v posuzovaném případě, bude muset být - na základě aktuálních informací o zemi původu stěžovatele - zkoumáno, zda existují závažné důvody se domnívat, že pokud by se stěžovatel vrátil do země svého původu, byl by vystaven reálné hrozbě, že utrpí vážnou újmu (přičemž tato osoba nemůže nebo vzhledem ke shora uvedené hrozbě nechce přijmout ochranu dotyčné země).

[61] Pro zkoumání „důvodnosti obav, že cizinec utrpí závažnou újmu“ aplikuje Nejvyšší správní soud test „reálného nebezpečí“. *„Reálným nebezpečím“ (srov. rovněž § 14a odst. 1 zákona o azylu, jež užívá ve stejném významu slovní spojení „skutečné nebezpečí“) nutno rozumět, že ve významném procentu případů obdobných situaci stěžovatele dojde k nežádoucímu následku, takže stěžovatel má dobré důvody se domnívat, že takovýto následek může s významnou pravděpodobností postihnout i jeho. (...) ve vztahu k hrozbě nelidského a ponižujícího zacházení podle čl. 3 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod musí být splněn vyšší důkazní standard než ve vztahu k odůvodněnému strachu z pronásledování podle § 12 zákona o azylu.*“ Přestože je test „reálného nebezpečí“ vůči stěžovateli přísnější než test „přiměřené pravděpodobnosti“ [ten se použije pro zkoumání „odůvodněnosti strachu z pronásledování“ podle § 12 písm. b) zákona o azylu], i tak nedosahuje intenzity trestního standardu „nade vší pochybnost“. (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 3. 2008, č. j. 2 Azs 71/2006 - 82).

[62] Odmítnutí provedení důkazu může být obecně zdůvodněno jeho nadbytečností toliko v případě, byla-li již skutečnost, která má být dokazována, bez důvodných pochybností prokázána; v případě posuzování doplňkové ochrany pak přitom musí být tvrzená skutečnost prokázána v intencích „reálného nebezpečí“. Tak tomu však, vzhledem k nedostatečnému zjištění skutkového stavu (viz výše) a s ohledem na princip plné jurisdikce v řízení před správními soudy nebylo. Ze strany krajského soudu (ani žalovaného) ostatně nebyl test reálného nebezpečí ani aplikován. Lze proto uzavřít, že bez provedení navržených důkazů, z nichž (jak je uvedeno v odůvodnění napadeného rozhodnutí krajského soudu) vyplývá pronásledování náboženské skupiny, jejímž byl stěžovatel členem – resp. imámem, nemohl krajský soud učinit jednoznačný závěr o tom, že v jeho případě neexistuje reálné nebezpečí vážné újmy ve smyslu § 14a odst. 2 zákona o azylu (resp. čl. 15 kvalifikační směrnice).

[63] V souvislosti s aplikací ustanovení § 14a odst. 2 písm. b) zákona o azylu a s odkazy na své rozsudky ze dne 22. 5. 2009, č. j. 5 Azs 7/2009-98, a ze dne 30. 9. 2008, č. j. 5 Azs 66/2008 - 70, publ. pod č. 1749/2009 Sb. NSS, Nejvyšší správní soud pro úplnost upozorňuje, že při posuzování doplňkové ochrany je nutné vycházet z aktuální judikatury Evropského soudu pro lidská práva (viz např. *Muslim proti Turecku*, rozsudek ze dne 26. 4. 2005, stížnost č. 53566/99, *Said proti Nizozemí*, rozsudek ze dne 5. 7. 2005, stížnost č. 2345/02, *N. proti Finsku*, rozsudek ze dne 26. 7. 2005, stížnost č. 38885/02, *Salah Sheekh. Proti Nizozemí*, rozsudek ze dne 11. 1. 2007, stížnost č. 1948/04, či *Nnyanyi proti Spojenému království*, rozsudek ze dne 8. 4. 2008, stížnost č. 21878/06), a nikoliv z poněkud obsoletní (a v mnoha ohledech překonané) judikatury citované žalovaným (viz kauzy *Vilvarajah* a *Costello-Roberts*).

VII.d)

[64] Pro úplnost Nejvyšší správní soud uvádí, že stěžovatel a) podal kasační stížnost i jménem svého nezletilého dítěte, stěžovatele b). Vzhledem k tomu, že v řízení před krajským soudem nebyly vzneseny námitky, jež by napadaly rozhodnutí žalovaného samostatně ve vztahu ke stěžovateli b), Nejvyšší správní soud se námitkami přináležejícími jen tomuto stěžovateli, vznesenými až v kasační stížnosti, nemohl pro jejich nepřípustnost zabývat (bod 16 a 17).

[65] Nejvyšší správní soud nicméně podotýká, že třetí stížnostní námitka [viz VII.c)] se - na rozdíl od dvou námitek předchozích – nevztahuje pouze k osobě stěžovatele a), nýbrž i k jeho nezletilému synovi a z tohoto důvodu proto vyhověl kasační stížnosti i ve vztahu k jeho osobě.

VIII. Shrnutí

[66] Nejvyšší správní soud vyhodnotil kasační stížnost jako přijatelnou z důvodu shledání zásadních pochybení, jež mohly mít dopad do hmotněprávního postavení obou stěžovatelů. Na základě těchto pochybení byla kasační stížnost rovněž shledána důvodnou.

[67] Žalovaný ani krajský soud zejména neposoudili, zda stěžovateli a) nehrozí větší riziko pronásledování oproti řadovým příznivcům čistého islámu, a zda-li v jeho konkrétním případě je dostupná ochrana v Kazachstánu dostatečná. Žalovaný i krajský soud rovněž pochybili v tom, že neshledali souvislost mezi jednáním kazašských bezpečnostních složek a náboženským přesvědčením stěžovatele, a proto tímto směrem nezaměřili ani analýzu informací o zemi původu.

[68] Pokud jde o skutečnosti, které by mohly jednotlivě nebo na kumulativním základě zakládat u stěžovatele a) odůvodněný strach z pronásledování z důvodu náboženství ve smyslu ustanovení § 12 písm. b) zákona o azylu, skutkový stav věci nebyl dostatečným způsobem zjištěn. Krajský soud měl tedy, vzhledem k rozsahu nutného doplnění dokazování, pro tuto vadu řízení rozhodnutí žalovaného zrušit a věc mu vrátit k dalšímu řízení [§ 76 odst. 1 písm. b) a § 78 odst. 1 s. ř. s.].

[69] Pochybení bylo navíc rovněž shledáno i v postupu krajského soudu, když odmítl provést důkazy navržené stěžovatelem z důvodu nadbytečnosti, aniž by byla skutečnost, že stěžovateli nehrozí nebezpečí vážné újmy, dostatečně prokázána. Tato vada řízení před krajským soudem se týká obou stěžovatelů.

[70] S ohledem na důvodnost kasační stížnosti Nejvyšší správní soud napadený rozsudek krajského soudu podle § 110 odst. 1 s. ř. s. zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení. V něm je krajský soud vázán právním názorem Nejvyššího správního soudu vysloveným v tomto rozsudku (§ 110 odst. 3 s. ř. s.). O náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti rozhodne krajský soud v novém rozhodnutí (§ 110 odst. 2 s. ř. s.).

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 19. března 2010

JUDr. Miluše Došková
předsedkyně senátu